

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנא עמוד ב
ותניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: עשה עד שאתה
מוצא ומצוי לך ועודך בידך, ואף שלמה אמר בחכמתו
וזכר את בוראך בימי בחורותיך עד שלא יבאו ימי
הרעה - אלו ימי הזקנה והגיעו שנים אשר תאמר אין
לי בהם חפץ - אלו ימי המשיח, שאין בהם לא זכות
ולא חובה. ופליגא דשמואל, דאמר שמואל: אין בין
העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכות בלבד,
שנאמר כי לא יחדל אביון מקרב הארץ.

רש"י: עשה - לזכות.
 עד שאתה מואל - לזכות לעשות.
 ומאז לך - ממנו.
 ועודך בידך - עודך בראשיתך, קודם שחמות.
 לא זכות - לא דבר לזכות בו שכולם עשירים.
 ולא חובה - לאמז לזכות ולקפוז י.ו.

ספר חסידים (מרגליות) סימן קנה
 ומקבל שכר טוב מה שאדם כופף את יצרו יותר ממאה
 מצות שאין יצרו מסיתו ותוקפו ודחקו עליה שהרי
 אמרו אין שכר על המצות שיעשו לעתיד לבא. עד
 שלא יבואו ימי הרעה (קהלת י"ב א') אלו ימי הזקנה
 ויגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ (שם) אלו
 ימי המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה. לפיכך טוב
 יותר לעשות אותו דבר שיציה"ר מתגבר עליו ומכניע
 את יצרו בעבור הבורא משאר מצות שאין יציה"ר
 חושש בהן

דעת תבונות (רמח"ל)
 ולא עוד, אלא שבהיות הכוונה בהסתר פנים שזכרנו,
 רק כי יחזור ויגלה אותם וישוב ירחמנו, הנה אפילו
 הבחירה הזאת שהוא מניח לנו עתה, ותמיד הדבר תלוי
 ועומד אם להטיב ואם להרע ח"ו לפי רוב המעשה, אין
 סופה להתקיים כך, אלא הזמן שישערה המחשבה
 העליונה היותו צריך ומספיק לכל הנשמות אשר עשה,
 שבו יתוקנו - מי בצדקתם, מי בתשובתם ומי בקבלת
 היסורין; וזה הוא המועד אשר שם שיתא אלפי שנה,
 כדברי רז"ל (ר"ה לא א; סנהדרין צו א). ואחר יחדש
 עולמו להיות בני האדם כמלאכים ולא כחמורים, אבל
 יהיו נפשטים מן החומר הגס הזה, ומן התולדות הרעות
 שלו, הן הם יצר הרע וכל הנמשך ממנו. ואפילו לימות
 המשיח קרא כתיב (יחזקאל לו, כו - כז): "והסירותי
 לב האבן מבשרכם וגו' ועשיתי את אשר בחוקי תלכו".
 וחז"ל אמרו (שבת קנא ב; מ"ר קהלת יב, ב): "שנים
 אשר תאמר אין לי בהם חפץ" (קהלת יב, ב) - אלו
 ימות המשיח, שאין בהם לא זכות ולא חובה"; וזה
 פשוט, כי כאשר יטהר האדם מיצר הרע, הנה אין
 עבודתו אלא בכח מוכרח, ואין השבח מגיע אליו כלל.

שמות רבה (וילנא) פרשת ויקהל פרשה מח
 וכל הבינה שהיתה בבצלאל משל שדי היא הוי ואמלא
 אותו רוח אלהים, בחכמה, שהיה חכם בתורה, ובתבונה,
 שהיה מבין בהלכה, ובדעת, שהיה מלא דעת בתלמוד,
 אמר הקדוש ברוך הוא לישראל בעולם הזה היתה רוחי
 נותנת בכם חכמה אבל לעתיד לבא רוחי מחיה אתכם
 שנאמר (יחזקאל לו) ונתתי רוחי בכם וחייתם.

דברים פרק ל, ב-יא
 וְשָׁבַתְּ עַד־יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ וְשִׁמְעַתָּה בְּקִלּוֹ כָּל־אֲשֶׁר־אָנֹכִי
 מַצְוֶה הַיּוֹם אֲתָהּ וּבְיָדְךָ בְּכָל־לִבְבֶךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ: וְשָׁב
 יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ אֶת־שְׂבוּתֶךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וּקְבָצֶה מִכָּל־
 הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצַצְתָּ יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ שְׁמָה: אִם־יִהְיֶה גִדְחֶךָ
 בַּקָּצֵה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבָצֶה יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ:
 וְהִבְיָאתָ יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יָרְשׁוּ אַבְתֶּיךָ
 וַיִּרְשְׁתָּהּ וְהִיטַבְתָּ וְהִרְבֵּתָ מֵאֲבֹתֶיךָ: וְיָמַל יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ אֶת־
 לִבְבֶךָ וְאֶת־לִבָּב זַרְעֶךָ לֹא־תִהְיֶה אֶת־יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־
 לִבְבֶךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ לְמַעַן תִּיָּד: וְנָתַן יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ אֶת־
 כָּל־הָאֲלוֹת הָאֵלֶּה עֲלֵי־אֲנִיכֶם וְעַל־שִׁנְאֵיכֶם אֲשֶׁר רָצִיתֶם:
 וְאֲתָה תֵּשׁוּב וְשִׁמְעַתָּה בְּקוֹל יִקְנֶה וְעֲשִׂיתָ אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי
 אֲשֶׁר אָנֹכִי מַצְוֶה הַיּוֹם: וְהוֹתִירָךְ יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־
 מַעֲשֶׂה יָדְךָ בְּפָרִי בְטָנְךָ וּבְפָרִי בְּהִמְתֶּךָ וּבְפָרִי אֲדָמְתֶךָ
 לְטָבָה כִּי יֵשׁוּב יִקְנֶה לְשׁוֹשׁ עֲלֶיךָ לְטוֹב כַּאֲשֶׁר־שָׁשׂ
 עַל־אַבְתֶּיךָ: כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁמֵר מִצְוֹתַי
 וְחַקְתִּי הַפְּתוּיָהּ בְּסֶפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי תֵּשׁוּב אֶל־יִקְנֶה
 אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְבֶךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ: פ

רמב"ן דברים פרק ל
 (ו) ומל ה' אלהיך את לבבך - זה שאמרו (שבת קד
 א) הבא לטהר מסייעין אותו, מבטיחך שתשוב אליו
 בכל לבבך והוא יעזור אותך. ונראה מן הכתובים ענין
 זה שאומר, כי מומן הבריאה היתה רשות ביד האדם
 לעשות כרצונו לדיק או רשע, וכל זמן התורה כן, כדי
 שיהיה להם זכות בבחירתם בטוב ועונש ברעותם
 ברע. אבל לימות המשיח, תהיה הבחירה בטוב להם
 טבע, לא יתאווה להם הלכ למה שאינו ראוי ולא
 יחפזו בו כלל. והיא המילה הנזכרת כאן. כי החמדה
 והתאוה ערלה ללב, ומול הלב הוא שלא יחמוד ולא
 יתאוה. וישב האדם בזמן ההוא לאשר היה קודם
 חטאו של אדם הראשון, שהיה עושה בטבעו מה
 שראוי לעשות ולא היה לו ברצונו דבר והפכו, כמו
 שפירשתי בסדר בראשית (ב ט):
 וזהו מה שאמר הכתוב בירמיה (לא ל - לב), הנה
 ימים באים נאם ה' וכרתי את בית ישראל ואת בית
 יהודה ברית חדשה לא כברית אשר כרתי את אבותם
 וגו', כי זאת הברית אשר אכרות את בית ישראל
 אחרי הימים ההם נתתי את תורתך בקרבם ועל לבם
 אכתובנה, וזהו בטוב יצר הרע ועשות הלכ בטבעו
 מעשהו הראוי. ולכך אמר עוד (שם פסוקים לב לג)
 והייתי להם לאלהים והמה יהיו לי לעם ולא ילמדו
 עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה'
 כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם, ובידוע כי
 יצר לב האדם רע מנעוריו וכריכים ללמד אותם, אלא
 שיתבטל יצרם בזמן ההוא לגמרי:

וכן נאמר ביהזקאל (לו כו כז) ונתתי לכם לב חדש
 ורוח חדשה אתם בקרבכם וגו' ועשיתי את אשר בחקי
 תלכו, והלב החדש ירמוז לטבעו, והרוח לחפץ ולרצון.
 וזהו שאמרו רבותינו (שבת קנא ב) והגיעו שנים אשר
 תאמר אין לי בהם חפץ (קהלת יב א), אלו ימות
 המשיח, שאין בהם לא זכות ולא חובה. כי בימי
 המשיח לא יהיה באלהם חפץ אבל יעשה בטבעו
 המעשה הראוי, ולפיכך אין בהם לא זכות ולא חובה,
 כי הזכות והחובה תלויות בחפץ:

הזמנים הקבועים לפניו ולאחריו. ע"כ ראוי לעולם שלא להיות קופץ להירוס ולהקלשת חיובים קבועים, אפילו ביחס ליחידים המעולים ולזמנים העוברים המאושרים, כ"א לסבול באהבה כללית את עולם ולמוץ מהם טל של חיים לימי הטובה, אשר בא יבאו בבא עתם, בעת אשר האור כ"כ יהיה מלא ומזהיר, עד שלא יפול ע"ד ספק, אם כבר בא הזמן המאושר או לא, עד שכל תבנית החיים כולה, בחיצוניותה ובפנימיותה, תעיד הנה זה היום שקוינוהו בא, והארץ וכל צאצאיה תעשה גיל ושירה. אבל כל זמן שהרע מרובה על הטוב, והחושך על האור, על כל צופה באמת החובה מוטלת להזהיר את העם ואת הסגולות בכל דרכי אורה ושכל, לאהבת המצות הקבועות והחיובים המקיפים את כל הכלל, חיובי המוסר הכלליים, המקיפים את כל האנושיות, וחיובי האומה הפרטיים, מקטנם ועד גדולם, כדי לבא על ידם אל האגד השלם הלאומי, שיוכל להאיר בקרבו ביותר האור הפנימי של המוסר החפשי והעליון, אשר אותו אנו מבקשים.

אורות הקודש

והעתיד הולך לקראת התהוות החיים בשלימותם, בהתעלות כל החול אל הקודש, כל הבטל אל הנשגב והמרומם מאד. עכשיו תורה נתתי לכם, לעתיד לבא חיים אני נותן לכם.

אגרות הראי"ה

כבודו מרים על נס את ביטול המצות של לע"ל, ומשמע מדבריו שאני חולק על יסוד זה, משום שהנני יותר נוטה למ"ד אין מצות בטלות לע"ל. לא כן ידידי, בזה כמו בכל המחלוקות יצדק מאד "אלו ואלו דברי א"ח". הננו כולנו מבחינים, שאותו המרחב של לע"ל הוא כ"כ בלתי-מוגבל, כ"כ רחב ומקיף, עד שאין המקום צר להכניס בו שתי הדעות זו אחר זו. יש לע"ל שאין מצות בטלות בו, ויש לע"ל שמצות בטלות בו, ועל החפצים להיות מעיינים בתלמודה של האמונה, בכל טהרה, גבהה והרחבתה, החובה מוטלת רק להגביל יפה את התנאים, הסימנים והגדרים, המגבילים את שני מיני "לעתידי-לבא" אלו, ולהבין בשכל מפותח ומיושב, איך הדברים מתאימים לכל אחד לפי ערכו. והנני סובר, שעל זה אין ראוי שיפול חילוק בין הוגי דעות. עיקר הדבר, מה שהנני מוצא חיוב להבליט במכתבי לכבודו, הוא על מה שנראין דבריו לפעמים, כאילו הוא דוחק את הקץ של אותו לע"ל הרחוק שמצות בטלות בו, ולהעמידו דוקא בתקופה שלנו, המלאה שברון והתמוטטות, שהיא צריכה בנין ממש ואימוץ מעשי דוקא. ע"ז אני חולק, וראוי לדעתי שכל ישר-לב יסור מסברא זו, שדוגמתה ראינו כבר בתקופות שונות. להחליט, שכבר עלה העולם במוסרו, עד שאיננו צריך עוד לשום צירוף, לשום הדרכה של אמונה, ושל חיוב של מסורת והסכמה, מאיזה צד שיהיה, בין ממקורות עליונים, נבואיים רוחניים, בין ממקומות לאומיים, חברתיים מעשיים, בשעה שאין לנו ע"ז שום אות ומופת, והננו רואים ממש ההפך, זאת היא פשוט טעות בחשבון של תקופות רבות מאד. והטעות הזו, לחשוב את העולם מתוקן בשעה שהוא עדיין מלא סיגים, הצריכים לצירוף, וצירוף אחר צירוף, עלה לנו בשכר-לימוד הרבה. בכמה תקופות כבר אירע הדבר, שיחידי סגולה, שהיו באמת בעלי מוסר נעלים, דנו מעצמם על כל העולם, או מנקודה מאירה אחת, באיזה זמן של התרוממות באומה, על המצב התמידי, ורצו בשביל כך להחיש את הקץ, לבטל את החיובים הקבועים במעשה ובמסורת, במדה ובמשקל לפי הערד הנקצב של מצעדי עולם. אבל תמיד נגלתה הטעות ע"י מכאובים רבים, והעולם שב לסובב על מעגלו, והתולדה המעשית והרוחנית שבה למהלכה הרגיל, לקבץ על יד חסן ויקר, ע"י שמירת מנהגים ומסורת, אמונה ומצות, לעלות דוקא ע"י מהלך אטי זה אל נקודת-פיתוח יותר גבוהה. השכל המיושב יורה דוקא אחרת. לא די שאין לדון את כל העולם כולו באותה אמת המדה של יחידי הסגולה, שיוכל להיות שנתעלו מתוך החיובים הקבועים והקצובים עד למרום המוסר הפנימי הנעלה, ואת כל הזמנים ע"פ איזה זמן מיוחד, המוכשר ביותר להתעלות נפשית, אלא להיפוך, שראוי לדעת תמיד שהפרט אע"פ שהוא מתעלה מ"מ קשור הוא באלפי קשרים אל הכלל, וכל אותן המחלות המוסריות, השולשות בדרך קביעות וזרם מהיר בהכלל, יכולות הן לשלוט ג"כ בו באיזה מדה, והזמן המאושר, גם בעודו בחסנו, עלול הוא למפגע מכל זרם החיים של מהלך

האם תהיה בחירה חופשית בימות המשיח?

יום שישי, 9:45

כיתה 7

רמב"ן על התורה